

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomæ

Suárez, Francisco

Moguntiaë, 1620 [erschienen] 1621

Cap. 3. Verbum dicatur ne tantum notionaliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84432)

est ratio producendi, nam est ipsummet intelligere Patris communicatum verbo. Ratio autem est eadem, quae tacta est, quia haec productio non est quasi transitus de potentia in actum, sed est communicatio eiusdem purissimi actus, quae non habet locum, nisi in forma infinita.

15. *Concluditur ratio assertoria.*

Ex his ergo omnibus concluditur manifeste ratio assertionis propositae. Nam in diuino Verbo vere, ac proprie inueniuntur omnia per se necessaria ad veritatem, & proprietatem Verbi: est ergo verbum proprie, & non metaphorice. Antecedens patet, quia est terminus per se primo productus per actum intelligendi, recipiens ex vi suae productionis ipsummet intelligere personae producentis, quo constituitur in ratione rei representantis intellectualiter obiectum illius intellectionis: haec autem sunt, quae per se, & & formaliter requiruntur ad esse verbi. Reliqua vero, quae in humano verbo inueniuntur, & imperfectionem includunt, non pertinent ad formalitatem verbi vt sic, sed ad imperfectionem verbi creati, & ideo ex eis nihil concluditur contra proprietatem Verbi diuini.

16. *Solutio argumenta.*

Per quod etiam responsum est ad rationem dubitandi, nam totum, quod in ea sumitur, pertinet ad imperfectionem verbi creati, sicut in scientia creata, quod sit habitus, & forma, est materiale, & ideo non licet inde argumentari, quod in Deo non sit propria scientia. Vnde dixit optime Athanasius supra. Non tale esse querendum Dei Verbum, quale nostrum est; quia non talis est Deus, quales nos sumus. Responsum etiam est ad primam confirmationem ibi positam: nam si actus secundus intelligendi ita supponatur in producente, vt tamen ipsemet communicetur producto ex vi talis productionis, perfectissima est productio Verbi, & talis est in Deo: in nobis autem non ita fit propter imperfectiones declaratas. De secunda vero confirmatione dicam in cap. sequenti.

CAPVT III.

An Verbum in DEO personale tantum sit, vel etiam essentia.

Hae quaestio pertinet ad aliam significationem vocis proprie, vt distinguitur contra commune, an scilicet Verbum dicatur proprie de Filio non solum quia non metaphorice, sed etiam quia non essentialiter, sed personaliter tantum de Deo dicitur. In qua re Durand. in 1. d. 27. q. 3. sentit, Verbum dici essentialiter tantum, de secunda autem persona dici non proprie, sed appropriate. Errant tamen ex alio fundamento supra reiecto, quod secunda persona non procedit, per intellectum. Alij vero dixerunt Verbum, & essentialiter, & personaliter dici posse. In qua sententia fuit D. Thom. in 1. dist. 27. q. 2. art. 2. & sequitur ibi Capreol. q. 2. art. 1. conclusionem 4. & Ferrar. 4. contra Gentes, c. 13. Fundamentum esse potest, quia omnis actus intelligendi est Verbum, quia est forma expresse representans in Deo autem est actus intelligendi essentialis, ergo ille est verbum essentialiter. Nec necesse est, vt realiter producatur: sed satis esse videtur, quod sit actus vitalis fluens nostro modo intelligendi ab interno principio intellectuali. Praeter hoc vero est in Deo verbum realiter productum, vt explicatum est. Ergo licet haec posteriori ratione dicatur notionaliter, nihilominus prior modo dicitur essentialiter.

9. *Verbum Deo tantum nominatim dicitur.*

Sed licet haec quaestio maxime posita sit in significatione vocis, nihilominus verior sententia est, magisque consentanea modo loquendi scripturae, & Patrum, quae docet verbum personaliter tantum dici. Quod sentit D. Thom. 1. p. q. 34. art. 1. & ibi Caiet. & Magist. 1. d. 27. vbi etiam Bonavent. Scot. Gabriel &

alij. Et est expressa sententia Augustini 5. de Trinit. c. 13. & lib. 6. cap. 2. lib. 7. cap. 1. & 2. & lib. de cognitione vergetica, c. 14. Quibus locis docet tres personas non dici esse vnum verbum, sicut dicuntur esse vna sapientia, quia sapientia vt sic, non dicitur relatiuum, verbum autem dicitur relatiuum, sicut Filius. Sic etiam Cyrill. lib. 7. Theauri, c. 1. dixit Verbum esse nomen proprium Filij. Quod certe multum indicatur in illo loco Apocal. 19. Et nomen eius erat, Verbum, vt ipse tanquam omnino proprium, & singulare. Magnamque argumentum est, quod in Scriptura nunquam essentialiter sumitur, vt patet ex Ioan. 11. & aliis locis supra citatis, in aliis autem vocibus, quae nunc essentialiter, nunc personaliter sumuntur, vt sunt Amor, Spiritus, &c. vterque vsus in Scriptura inuenitur.

Ratio autem est, quia de ratione verbi proprii est, vt sit realiter productum: quod autem huiusmodi est, solum personaliter de Deo dicitur, vt per se constat. Maior quidem ex vsu scripturae, & Patrum maxime sumenda est, tamen etiam significatio latina in rigore illam requirit, nam verbum dicitur, quod per locutionem fit: locutio autem productio realis est, & ita est expeditum fundamentum contrariae sententiae.

Atque hinc colligitur verbum in suo significato includere relationem realem ad proferentem. Probat, quia in Trinitate non potest esse nomen personale, vel notionale, nisi in suo significato huiusmodi relationem includat, cum absoluta communia sint. Dubitant autem Theologi, quomodo relatio per eam vocem significetur, an de formaliter, vel de connotato tantum. Nam primum sentit D. Thom. in 1. vbi supra, & quaest. 4. de veritate, artic. 1. & sequitur Ferrar. supra. Secundum autem sentit idem D. Thom. 1. part. quaestione 34. articulo 3. ad 4. & ibi Caietan. Existimo vero, parum referre, vno, vel altero modo sentire. Nam in verbo (vex dicendis magis constabit) duplex includitur respectus; vnus realis ad dicentem, alter rationis, vel quasi transcendentalis ad res dictas. Prior conuenit formaliter secundae personae ratione suae proprietatis relatiuae, vt per se patet. Posterior conuenit formaliter ratione essentiae, vt infra ostendam. Vt autem hic posterior respectus conueniat secundae personae tanquam Verbo, necesse est, vt connotet relationem producti, & originem, per quam illa formare praesentatiua rerum dictarum est sub tali ratione communicata sit. Et hoc est, quod pertinet ad rem ipsam, & ad significatum adaequatum Verbi in Deo. Vnde si haec vox Verbum ad significatum adaequatum comparatur, vtrumque respectum complectitur, vt docet D. Thom. quaest. 34. art. 1. ad 3. & artic. ad 4. vbi Caietanus, Torres, & alij, quaest. 27. artic. 1. Si autem duos illos respectus inter se conferamus, cenfeo respectum rationis, vel potius fundamentum eius, seu representationem obiecti, formalissime pertinere ad rationem Verbi. De altero vero respectu ad producentem parum refert sentire, quod pertineat ad formale significatum, vel ad connotatum: nam quodlibet horum sufficit, vt Verbum tantum personaliter dicatur. Considerato tamen vsu vocis, videtur saltem includere in suo formali significato habitudinem, seu denominationem originis, sicut genitum, vel prolatum.

Secundo colligitur ex dictis, quae ratio, licet verbum proprie, ac personaliter dicatur de solo Filio, & non sit nomen Synonymum cum Filio: nihilominus non dicat de formali proprietate aliquam realem secundae personae, a filiatione distinctam. Quia omnis proprietas positiua consistit in respectu, vt supra ostensum est. Duo autem respectus possunt considerari in Secunda persona Trinitatis, vt Verbum est: Vnus est ad producentem, & hic non est alius a filiatione, vt recte notauit Augustinus dicto lib. 5. de Trinit. cap. 13. Quia verbum eo ipso

Cap. IV. An producatur ex cognitione, &c.

6. *Diure esse rationali.*
 7. *Lat. 5. Math. 9.*
 8. *Lat. 5. Math. 9.*
 9. *Lat. 5. Math. 9.*
 10. *Lat. 5. Math. 9.*
 11. *Lat. 5. Math. 9.*
 12. *Lat. 5. Math. 9.*
 13. *Lat. 5. Math. 9.*
 14. *Lat. 5. Math. 9.*
 15. *Lat. 5. Math. 9.*
 16. *Lat. 5. Math. 9.*
 17. *Lat. 5. Math. 9.*
 18. *Lat. 5. Math. 9.*
 19. *Lat. 5. Math. 9.*
 20. *Lat. 5. Math. 9.*
 21. *Lat. 5. Math. 9.*
 22. *Lat. 5. Math. 9.*
 23. *Lat. 5. Math. 9.*
 24. *Lat. 5. Math. 9.*
 25. *Lat. 5. Math. 9.*
 26. *Lat. 5. Math. 9.*
 27. *Lat. 5. Math. 9.*
 28. *Lat. 5. Math. 9.*
 29. *Lat. 5. Math. 9.*
 30. *Lat. 5. Math. 9.*
 31. *Lat. 5. Math. 9.*
 32. *Lat. 5. Math. 9.*
 33. *Lat. 5. Math. 9.*
 34. *Lat. 5. Math. 9.*
 35. *Lat. 5. Math. 9.*
 36. *Lat. 5. Math. 9.*
 37. *Lat. 5. Math. 9.*
 38. *Lat. 5. Math. 9.*
 39. *Lat. 5. Math. 9.*
 40. *Lat. 5. Math. 9.*
 41. *Lat. 5. Math. 9.*
 42. *Lat. 5. Math. 9.*
 43. *Lat. 5. Math. 9.*
 44. *Lat. 5. Math. 9.*
 45. *Lat. 5. Math. 9.*
 46. *Lat. 5. Math. 9.*
 47. *Lat. 5. Math. 9.*
 48. *Lat. 5. Math. 9.*
 49. *Lat. 5. Math. 9.*
 50. *Lat. 5. Math. 9.*
 51. *Lat. 5. Math. 9.*
 52. *Lat. 5. Math. 9.*
 53. *Lat. 5. Math. 9.*
 54. *Lat. 5. Math. 9.*
 55. *Lat. 5. Math. 9.*
 56. *Lat. 5. Math. 9.*
 57. *Lat. 5. Math. 9.*
 58. *Lat. 5. Math. 9.*
 59. *Lat. 5. Math. 9.*
 60. *Lat. 5. Math. 9.*
 61. *Lat. 5. Math. 9.*
 62. *Lat. 5. Math. 9.*
 63. *Lat. 5. Math. 9.*
 64. *Lat. 5. Math. 9.*
 65. *Lat. 5. Math. 9.*
 66. *Lat. 5. Math. 9.*
 67. *Lat. 5. Math. 9.*
 68. *Lat. 5. Math. 9.*
 69. *Lat. 5. Math. 9.*
 70. *Lat. 5. Math. 9.*
 71. *Lat. 5. Math. 9.*
 72. *Lat. 5. Math. 9.*
 73. *Lat. 5. Math. 9.*
 74. *Lat. 5. Math. 9.*
 75. *Lat. 5. Math. 9.*
 76. *Lat. 5. Math. 9.*
 77. *Lat. 5. Math. 9.*
 78. *Lat. 5. Math. 9.*
 79. *Lat. 5. Math. 9.*
 80. *Lat. 5. Math. 9.*
 81. *Lat. 5. Math. 9.*
 82. *Lat. 5. Math. 9.*
 83. *Lat. 5. Math. 9.*
 84. *Lat. 5. Math. 9.*
 85. *Lat. 5. Math. 9.*
 86. *Lat. 5. Math. 9.*
 87. *Lat. 5. Math. 9.*
 88. *Lat. 5. Math. 9.*
 89. *Lat. 5. Math. 9.*
 90. *Lat. 5. Math. 9.*
 91. *Lat. 5. Math. 9.*
 92. *Lat. 5. Math. 9.*
 93. *Lat. 5. Math. 9.*
 94. *Lat. 5. Math. 9.*
 95. *Lat. 5. Math. 9.*
 96. *Lat. 5. Math. 9.*
 97. *Lat. 5. Math. 9.*
 98. *Lat. 5. Math. 9.*
 99. *Lat. 5. Math. 9.*
 100. *Lat. 5. Math. 9.*

tionem Verbi (scilicet, dici) ipsi obiecto tribuatur. Quod in similibus facile constat, dicimus enim depingere imaginem, & regem, & scribere literas, & res: ita ergo dicimus Verbum, & rem representatam per Verbum. Ibi autem aliqua includitur analogia, nam dicere Verbum, est proprie producere illud, dicere autem rem est representari illam, producendo verbum eius, & idem est de Verbo pingendi, scribendi, & similibus. Et videntur locutiones fundatæ in illo principio sumpto ex Aristot. de memoria, & reminiscencia, capit. 5. idem est motus in imaginem, & in id, cuius est imago.

CAPVT IV.

Verum diuinum Verbum producatur ex cognitione omnium, quæ in Deo formaliter sunt.

EA, quæ sunt formaliter in Deo, quædam abfoluta sunt, alia relatiua ad intra: nam relationes ad extra in Deo non sunt formaliter, & secundum rem, & idè nunc de illis non loquimur. Quod ergo spectat ad absoluta, certa res est. Verbum procedere ex cognitione omnium absolutorum attributorum, quæ in Deo sunt formaliter. Neque necesse est, distinguere quoad hoc inter essentialia, & attributa, quia ipsamet attributa essentialia sunt, & quasi constituunt, vt ita dicam, complementque essentialiam. Ratio autem clara est, quia Verbum procedit per actum intelligendi DEI: ergo maxime procedit per actum illum, vt terminatum ad primarium obiectum eius: nam actus in intelligendi neque esse, neque concipi potest sine suo primario obiecto: sed primarium obiectum illius actus est ipsa diuinitas, ita sicut ille actus est ipsum intelligere per essentialiam, ita ipsa diuinitas est per se primo intelligibilis per essentialiam: ergo productio Verbi diuini necessario ac primario eise debet ex cognitione ipsius diuinitatis. Vnde cum illa cognitio sit perfectissima, & non solum quidditatiua, sed etiam comprehensiuua necesse est, vt sit etiam cognitio omnium attributorum essentialium, atq; adeo omnium absolutorum, quæ in tali natura formaliter existunt. De hoc ergo nulla est controuersia.

1. Verbum procedit ex cognitione essentialium ad attributorum.

Difficultas verò superest de relatiuis. Vbi potest referri opinio absolute negans ex Scoto in 2. d. 1. q. 1. art. 2. & quodlib. 14. §. Hic intelligendum est, in quibus locis dicit Verbum solum procedere ex cognitione obiecti primarij diuinæ intellectiōis: & licet ibi expresse non excludat personas, alijs vero locis, vt in 1. distinct. 27. q. 3. sentit, personas non pertinere ad primarium obiectum diuinæ visionis, vnde hac ratione videtur in præsentem illas etiam excludere. Potestq; hæc opinio suaderi. Quia Pater non producit Filium ex cognitione sui, ergo neque ex cognitione Filij, & à fortiori nec Spiritus sancti. Hæc posterior pars illationis per se nota est. Prior etiam est satis clara. Quia Pater non potest cognoscere se ipsum sine Filio, ad quæ dicit intrinsecam habitudinem, quia cognitio illa est perfecta, & intuitiua rei, prout est in se, in quavnum relatiuum non est prius, quam aliud. Antecedens ergo probatur, quia Pater non potest producere Filium ex cognitione Filij, ergo neq; ex cogitatione sui ipsius. Probatur antecedens. Tum, quia id, ex quo Verbum producitur, est aliquo modo principium Verbi. Verbum autem non potest esse principium sui ipsius. Tum etiam, quia id, ex quo Verbum producitur, necessario supponitur productioni, quia illa productio est per intuitiuam cognitionem, saltem quo ad ea, quæ in Deo sunt, Verbum autem non potest supponi ad suam productionem. Tum deniq; quia Verbum est imago obiecti, ex cuius cognitione producitur. Verbum autem

2. An procedat ex cognitione relationum. 1. Opinio.

6. Diure esse rationali.
 7. Lat. 5. Math. 9.
 8. Lat. 5. Math. 9.
 9. Lat. 5. Math. 9.
 10. Lat. 5. Math. 9.
 11. Lat. 5. Math. 9.
 12. Lat. 5. Math. 9.
 13. Lat. 5. Math. 9.
 14. Lat. 5. Math. 9.
 15. Lat. 5. Math. 9.
 16. Lat. 5. Math. 9.
 17. Lat. 5. Math. 9.
 18. Lat. 5. Math. 9.
 19. Lat. 5. Math. 9.
 20. Lat. 5. Math. 9.
 21. Lat. 5. Math. 9.
 22. Lat. 5. Math. 9.
 23. Lat. 5. Math. 9.
 24. Lat. 5. Math. 9.
 25. Lat. 5. Math. 9.
 26. Lat. 5. Math. 9.
 27. Lat. 5. Math. 9.
 28. Lat. 5. Math. 9.
 29. Lat. 5. Math. 9.
 30. Lat. 5. Math. 9.
 31. Lat. 5. Math. 9.
 32. Lat. 5. Math. 9.
 33. Lat. 5. Math. 9.
 34. Lat. 5. Math. 9.
 35. Lat. 5. Math. 9.
 36. Lat. 5. Math. 9.
 37. Lat. 5. Math. 9.
 38. Lat. 5. Math. 9.
 39. Lat. 5. Math. 9.
 40. Lat. 5. Math. 9.
 41. Lat. 5. Math. 9.
 42. Lat. 5. Math. 9.
 43. Lat. 5. Math. 9.
 44. Lat. 5. Math. 9.
 45. Lat. 5. Math. 9.
 46. Lat. 5. Math. 9.
 47. Lat. 5. Math. 9.
 48. Lat. 5. Math. 9.
 49. Lat. 5. Math. 9.
 50. Lat. 5. Math. 9.
 51. Lat. 5. Math. 9.
 52. Lat. 5. Math. 9.
 53. Lat. 5. Math. 9.
 54. Lat. 5. Math. 9.
 55. Lat. 5. Math. 9.
 56. Lat. 5. Math. 9.
 57. Lat. 5. Math. 9.
 58. Lat. 5. Math. 9.
 59. Lat. 5. Math. 9.
 60. Lat. 5. Math. 9.
 61. Lat. 5. Math. 9.
 62. Lat. 5. Math. 9.
 63. Lat. 5. Math. 9.
 64. Lat. 5. Math. 9.
 65. Lat. 5. Math. 9.
 66. Lat. 5. Math. 9.
 67. Lat. 5. Math. 9.
 68. Lat. 5. Math. 9.
 69. Lat. 5. Math. 9.
 70. Lat. 5. Math. 9.
 71. Lat. 5. Math. 9.
 72. Lat. 5. Math. 9.
 73. Lat. 5. Math. 9.
 74. Lat. 5. Math. 9.
 75. Lat. 5. Math. 9.
 76. Lat. 5. Math. 9.
 77. Lat. 5. Math. 9.
 78. Lat. 5. Math. 9.
 79. Lat. 5. Math. 9.
 80. Lat. 5. Math. 9.
 81. Lat. 5. Math. 9.
 82. Lat. 5. Math. 9.
 83. Lat. 5. Math. 9.
 84. Lat. 5. Math. 9.
 85. Lat. 5. Math. 9.
 86. Lat. 5. Math. 9.
 87. Lat. 5. Math. 9.
 88. Lat. 5. Math. 9.
 89. Lat. 5. Math. 9.
 90. Lat. 5. Math. 9.
 91. Lat. 5. Math. 9.
 92. Lat. 5. Math. 9.
 93. Lat. 5. Math. 9.
 94. Lat. 5. Math. 9.
 95. Lat. 5. Math. 9.
 96. Lat. 5. Math. 9.
 97. Lat. 5. Math. 9.
 98. Lat. 5. Math. 9.
 99. Lat. 5. Math. 9.
 100. Lat. 5. Math. 9.